

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 51/01

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte na neverejnom zasadnutí 24. januára 2002 prerokoval podnet Ing. J. S., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. J. F., B., ktorým namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu B. vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 285/99, a takto

r o z h o d o l :

Základné právo Ing. J. S. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu B. vo veci sp. zn. 9 C 285/99 b o l o p o r u š e n é .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 14. mája 2001 doručený podnet Ing. J. S., bytom B., (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. F., B., v ktorom namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len

„ústava“) postupom Okresného súdu B. (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C 285/99 o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru.

Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 51/01-10 z 11. júla 2001 prijal podnet navrhovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Podstatou podnetu je tvrdenie navrhovateľa o porušení jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 285/99. Navrhovateľ uvádza, že žalobu o určenie neplatnosti výpovede z pracovného pomeru podal osobne na okresný súd 22. júna 1999. Keďže tento nekonal, podal 12. decembra 1999 žiadosť adresovanú predsedovi okresného súdu, aby vykonal v danej veci šetrenie a oznámil mu postupnosť ďalších krokov, ktoré povedú k prejednaniu veci samej, a či je žalobný návrh vôbec evidovaný. Túto žiadosť, ktorá je prílohou podnetu, možno podľa jej obsahu považovať za sťažnosť podanú podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“). Na predmetnú žiadosť (sťažnosť) reagoval predseda okresného súdu až listom zo 4. apríla 2000, v ktorom uvádza, že vo veci došlo zo strany zákonného sudcu k subjektívnym prietáhom, na ktoré ho písomne upozornil a požiadal ho o ich odstránenie, a v závere sa zaväzuje, že vec bude ďalej sledovať.

Napriek prísľubu predsedu okresného súdu nedošlo k účinnej náprave zo strany konajúceho sudcu. Hoci odo dňa podania žaloby do dňa doručenia podnetu ústavnému súdu uplynuli takmer dva roky, vo veci nedošlo ani k nariadeniu termínu pojednávania. Jedinou procesnou činnosťou súdu bola výzva na zaplatenie súdneho poplatku z 23. marca 2001 zaslaná navrhovateľovi až po intervencii predsedu okresného súdu. Súdný poplatok bol navrhovateľom zaplatený v lehote určenej vo výzve.

Okresný súd vo vyjadrení z 27. augusta 2001 zaujal k podnetu stanovisko prostredníctvom svojho predsedu a uvádza v ňom: „Návrh na začatie konania bol tunajšiemu súdu doručený osobne navrhovateľom dňa 22. 6. 1999. Vec bola v zmysle platného rozvrhu práce zapísaná do oddelenia 9 C. Nakoľko rozhodnutím ministra spravodlivosti Slovenskej republiky bol zákonnému sudcovi JUDr. I. S. v septembri 1999 pozastavený výkon funkcie sudcu na neurčito, bola vec dňa 11. 9. 2000 opatrením predsedu súdu prikázaná na vybavenie sudcovi Mgr. R. P. Zo spisu ďalej vyplýva, že vo veci boli vykonané tieto úkony:

1. Dňa 23. 3. 2001 - výzva na zaplatenie súdneho poplatku
2. Dňa 09. 04. 2001 - úprava sudcu na doručenie žaloby žalovanému na vyjadrenie, pričom vyjadrenie žalovaného bolo súdu doručené dňa 27. 04. 2001.

Iný úkon v spise nebol doposiaľ vykonaný.

Na základe vyššie uvedených skutočností som nútený konštatovať, že vo veci došlo k priet'ahom ako z objektívnych, tak i subjektívnych dôvodov.“

Obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, preto ústavný súd o podnete navrhovateľa konal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania (§ 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

II.

Zbytočné priet'ahy v konaní v praxi naznačuje najmä neprimeraná dĺžka konania. V tejto súvislosti možno vychádzajúc z judikatúry ústavného súdu uviesť, že aj keď čas na konanie bez zbytočných priet'ahov nie je možné ohraničiť (I. ÚS 92/97), je účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza až právoplatným súdnym rozhodnutím (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97). Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného

práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Rýchlosť a účinnosť každého súdneho konania je objektívne podmienená charakterom, ako aj právnou a faktickou zložitou prejednávanej veci, ďalej správaním samotného účastníka súdneho konania a napokon aj činnosťou (súčinnosťou) štátnych a iných orgánov zúčastňujúcich sa súdneho konania. Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je však organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť je konkretizovaná jednak v § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ďalej v § 100 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a napokon v § 114 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého predseda senátu pripraví konanie tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní. O priesťahoch v súdnom konaní možno hovoriť vtedy, ak súd vôbec nevyužije tie procesné inštitúty alebo iné prostriedky, účelom ktorých je zabezpečenie nielen účinnej, ale tiež „rýchlej“ ochrany práv účastníkov súdneho konania, prípadne ak k ich použitiu siahne vtedy, keď je ich skutočný príspevok (účinnosť) k dosiahnutiu tohto účelu súdneho konania vylúčený, prípadne je značne minimalizovaný (I. ÚS 57/97). Priznanie ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov zakladá povinnosť súdu na organizovanie práce, aby sa toto ústavné právo objektívne realizovalo (II. ÚS 26/95).

Obdobie nečinnosti všeobecného súdu, keď jeho konaniu nebráni žiadna zákonná prekážka, ústavný súd posúdil ako zbytočný priesťah (II. ÚS 3/00). Otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priesťahom v konaní (III. ÚS 14/00). Pri rozhodovaní o trvaní pracovného pomeru zohráva časové hľadisko dôležitú úlohu (pozri napr. II. ÚS 52/99).

III.

Primeranosť doterajšej dĺžky konania sa posudzuje podľa troch základných kritérií, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu, proti ktorému podnet smeruje.

Vychádzajúc z obsahu žaloby navrhovateľa o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru výpoveďou možno konštatovať, že vec nie je zvlášť skutkovo a právne zložitá. V týchto sporoch sa používa právna úprava prijatá v Zákonníku práce (zákon č. 65/1965 Zb. v znení neskorších predpisov). Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, ktorá obsahuje aj metodiku postupu všeobecných súdov v týchto sporoch. S poukazom na uvedené zložitosťou veci nemožno podľa názoru ústavného súdu akceptovať doterajšie trvanie konania.

Doterajšia dĺžka konania nie je akceptovateľná aj preto, že ide o pracovný spor, v ktorom sa pre navrhovateľa vždy rieši existenčná otázka. Takou otázkou je totiž trvanie pracovného pomeru, ktorého jestvovanie je základom pre príjem navrhovateľa zabezpečujúci jeho živobytie, prípadne je aj zdrojom pre financovanie potrieb spoločnej domácnosti. V takýchto sporoch by súd mal postupovať čo najrýchlejšie a efektívne, lebo len ich vyriešenie právoplatným rozhodnutím súdu umožní navrhovateľovi hľadať si nové zamestnanie, prípadne pokračovať v tom pracovnom vzťahu, ktorý bol neplatne skončený. Ústavný súd konštatuje, že v tejto veci, v ktorej skúma zbytočné priesťahy, súd nevenoval pozornosť uvedenej povahe sporu a ani tomu, aký vplyv má vyriešenie tohto sporu na existenčné postavenie navrhovateľa, hoci aj povaha tohto sporu determinuje chápanie zbytočných priesťahov v prísnejšom meradle, než je to pri iných súdnych sporoch, ktoré nemajú priamy súvis s existenčnými otázkami účastníka.

Rovnako ani v správaní navrhovateľa v súdnom konaní neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by boli mohli spôsobiť predlžovanie konania.

Z listín obsiahnutých v spisovom materiáli vyplýva, že okresný súd v priebehu konania až na dva úkony (23. marca 2001 - výzva na zaplatenie súdneho poplatku a 9. apríla 2001 - pokyn sudcu na doručenie žaloby žalovanému na vyjadrenie) vykonané takmer po dvoch rokoch od podania žaloby vôbec vo veci nekonal.

V danom prípade je z existujúcich dôkazov, najmä zo zhodných tvrdení účastníkov konania, zrejmé, že konanie na súde prvého stupňa trvá už vyše dvoch rokov, pričom konajúci súd nielenže vo veci samej nerozhodol, ale do dňa odoslania stanoviska predsedu okresného súdu k podnetu navrhovateľa nevytýčil ani jedno pojednávanie.

Skutočnosť, že v danom prípade došlo k priet'ahom v konaní, potvrdil aj predseda okresného súdu v odpovedi na sťažnosť na priet'ahy v konaní podanú navrhovateľom 12. decembra 2000 v zmysle § 17 ods. 1 zákona o štátnej správe súdov („Po oboznámení sa s Vašou žiadosťou musím s poľutovaním konštatovať, že vo veci som zistil subjektívne priet'ahy na strane konajúceho sudcu“) a tiež v stanovisku k podnetu navrhovateľa na začatie konania pred ústavným súdom z 27. augusta 2001, v ktorom sa však už okrem konštatovania, že vo veci došlo k priet'ahom zo subjektívnych dôvodov, na prvom mieste zmieňuje o objektívnych dôvodoch, ktoré sú podľa neho taktiež príčinou priet'ahov. Pod týmito objektívnymi dôvodmi treba v zmysle stanoviska predsedu okresného súdu rozumieť skutočnosť, že po pridelení veci zákonnému sudcovi mu bol v septembri 1999 pozastavený výkon funkcie sudcu na neurčito, a preto bola vec opatrením predsedu okresného súdu prikázaná 11. septembra 2000 na vybavenie inému sudcovi. Interval medzi pozastavením výkonu funkcie sudcu pôvodne určenému zákonnému sudcovi a prikázaním veci na vybavenie novému sudcovi však predstavuje 12 mesiacov a za celé toto obdobie, resp. ani od podania žaloby do 23. marca 2001 neurobil okresný súd vo veci žiaden úkon.

Na základe zisteného skutkového stavu a právnych záverov dospel ústavný súd k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 285/99 ide o zbytočné priet'ahy v konaní, a rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

